

Міністерство освіти і науки України
Черкаський державний технологічний університет

МЕНЕДЖМЕНТ

Навчальний посібник

Черкаси
2019

УДК 005(075.8)
М50

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Черкаського державного
технологічного університету,
протокол № 4 від 21.10.2019 р.*

Автори:

Проданова Л. В., Мильніченко С. М., Белова О. І., Руденко О. А.

Рецензенти:

Зибарева О. В., д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Косач І. А., д-р екон. наук, доцент, професор кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету;

Захарова О. В., д-р екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Черкаського державного технологічного університету;

Мани Р. В., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва Черкаського державного технологічного університету.

Менеджмент: навч. посіб./ Проданова Л. В., Мильніченко С. М., Белова О. І., Руденко О. А. ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. тех. нол. ун-т. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. – 370 с.
ISBN 978-966-920-396-0

Матеріал навчального посібника базується на сучасних нормативно-правових, організаційних і методологічних засадах управління, відповідає стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент». Висвітлено теми, які є базовими для опанування навчальної дисципліни, подано завдання для самостійного опрацювання та практичного закріплення теоретичних знань. Наводяться питання для самоконтролю, тестові та ситуаційні завдання для перевірки знань, термінологічний словник.

Видання розраховане на студентів управлінських, економічних та інших спеціальностей закладів вищої освіти України, а також широке коло фахівців, пов'язаних зі сферою управління та економіки.

ISBN 978-966-920-396-0

© Л. В. Проданова, С. М. Мильніченко,
О. І. Белова, О. А. Руденко, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ	9
ТЕМА 2. ЗАКОНИ, ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ МЕНЕДЖМЕНТУ	25
ТЕМА 3. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ	41
ТЕМА 4. ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТИ УПРАВЛІННЯ	63
ТЕМА 5. ФУНКЦІЇ ТА ТЕХНОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ	81
ТЕМА 6. ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ	93
ТЕМА 7. ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ	113
ТЕМА 8. МОТИВУВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ	131

ТЕМА 9.

**КОНТРОЛЮВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ
ЯК ЗАГАЛЬНІ ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ**145

ТЕМА 10.

МЕТОДИ МЕНЕДЖМЕНТУ159

ТЕМА 11.

УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ В МЕНЕДЖМЕНТІ175

ТЕМА 12.

ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАЦІЇ У МЕНЕДЖМЕНТІ189

ТЕМА 13.

КЕРІВНИЦТВО ТА ЛІДЕРСТВО203

ТЕМА 14.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕНЕДЖМЕНТУ221

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ234

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ292

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ295

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ
ВИКОНАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ВПРАВ**298

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК333

ЛІТЕРАТУРА366

ВСТУП

Ефективне функціонування сучасного підприємства та його організації значною мірою залежить від відповідального та ефективного керування, управління, менеджменту. Саме тому постає необхідність підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, здатних вирішувати проблеми та складні спеціалізовані задачі, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, у сфері менеджменту й управління організаціями та їх підрозділами.

Навчальний посібник для вивчення дисципліни «Менеджмент» підготовлений з метою надати допомогу студентам закладів вищої освіти у вивченні теоретичного матеріалу та набутті відповідних навичок із базового навчального курсу «Менеджмент».

Матеріал книги систематизовано відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» і базується на сучасних нормативно-правових, організаційних і методологічних засадах управління.

Метою викладання дисципліни «Менеджмент» є формування у студентів навичок застосування системного підходу до управління організацією, а також розробки й прийняття управлінських рішень. Об'єктом вивчення дисципліни є управління організаціями та їх підрозділами. Теоретичний зміст предметної області дисципліни: парадигми, закони, закономірності, принципи, історичні передумови розвитку

менеджменту та системи управління організацією; концепції менеджменту; функції, методи, технології та управлінські рішення у менеджменті.

Завданнями вивчення дисципліни є розкриття сутності основних понять і категорій науки управління, функцій управління й процесів прийняття управлінських рішень, викладення методики використання базових інструментів управління організаціями та характеристика впливу різних факторів на ефективність системи управління організацією.

Результати навчання (спеціальні компетентності) включають здатність:

- визначати та описувати характеристики організації;
- аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх із факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;
- визначати перспективи розвитку організації;
- визначати функціональні області організації та зв'язки між ними;
- управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту;
- діяти соціально відповідально і свідомо;
- обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;
- планувати діяльність організації та управляти часом;
- працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань;
- оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації;

- створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;
- аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення;
- розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності;
- розуміти принципи психології і використовувати їх у професійній діяльності;
- формувати й демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Структурними складовими посібника є: теоретична частина, в якій висвітлено теми, що є базовими для опанування навчальної дисципліни; практична частина, в якій представлено завдання для самостійного опрацювання та практичного закріплення теоретичних знань, питання для самоконтролю, тестові та ситуаційні завдання для перевірки знань.

Навчальний посібник не є альтернативою підручникам з менеджменту для отримання фундаментальних знань. Він є результатом узагальнення досвіду викладання дисципліни в провідних закладах вищої освіти України. Книга підготовлена колективом авторів, базується на їх наукових та методичних напрацюваннях. Матеріал подано з позицій системного підходу, з урахуванням стану вітчизняної економіки, специфіки національних організацій та глобалізаційних викликів. При доборі термінів і понять, на яких ґрунтується навчальний посібник, використовувалася сучасна навчальна література, що рекомендована Міністерством освіти і науки України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бардась А. В. Менеджмент : навч. посіб. / А. В. Бардась, М. В. Бойченко, А. В. Дудник. – Дніпропетровськ : Нац. гірнич. ун-т, 2012. – 381 с.
2. Віноградська О. М. Менеджмент : навч. посіб. для студ. усіх форм навч. спеціальності 0501 – «Економіка і підприємництво» / О. М. Віноградська, Н. С. Віноградська, В. С. Шевченко. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 160 с.
3. Воронков А. Н. Словарь по менеджменту : учеб. пособ. / А. Н. Воронков, Т. В. Колосова ; Нижегород. гос. архит.-строит. ун-т. – Н. Новгород : ННГАСУ, 2013. – 125 с.
4. Данюк В. М. Організація праці менеджера : навч. посіб. / В. М. Данюк. – К. : КНЕУ, 2006. – 276 с.
5. Довгань Л. Є. Праця керівника, або «Практичний менеджмент» / Л. Є. Довгань. – К. : Ексоб, 2002. – 246 с.
6. Илон Маск – гений современности. Цікаві факти про видатного авантюриста [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://shlyaheta.com.ua/ilon-mask-henii-suchasnosti-tsikavi-fakty-pro-vydatnoho-avantiurysta/>.
7. Конспект лекцій з нормативної навчальної дисципліни циклу професійно-орієнтованої підготовки «Менеджмент» для студентів денної та заочної форм навчання галузі знань 0305 Економіка та підприємництво / уклад. О. В. Захарова, Н. О. Перевозчикова, Л. М. Василюшина. – Донецьк : ДонНТУ, 2013. – 60 с.
8. Кравченко В. О. Організація праці менеджера : навч. посіб. / В. О. Кравченко, С. І. Пучкова, С. М. Тупак. – Одеса : ОКФА, 2011. – 230 с.
9. Кравченко В. О. Основи менеджменту : навч. посіб. / В. О. Кравченко. – Одеса : Атлант, 2012. – 211 с.

10. Кравченко В. О. Загальний менеджмент : консп. лекцій / В. О. Кравченко. – Одеса: ОДЕУ, 2012. – 170 с.
11. Кредісов А. І. Історія вчень менеджменту : підручник для вищ. навч. закл. / А. І. Кредісов– К. : Знання України, 2000. – 300 с.
12. Кузьмін О. Е. Основи менеджменту : підручник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник ; 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Академвидав, 2007. – 464 с.
13. Лазоренко Л. В. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Менеджмент» / Л. В. Лазоренко. – К. : ДУТ, 2016. – 22 с.
14. Макаренко І. І. Конспект лекцій з дисципліни «Менеджмент» (для слухачів другої вищої освіти) / І. І. Макаренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 82 с.
15. Мартиненко Н. М. Основи менеджменту : підручник / Н. М. Мартиненко. – К. : Каравела, 2005. – 496 с.
16. Мармаза О. І. Основи теорії менеджменту / О. І. Мармаза. – Харків : Планета-принт, 2015. – 139 с.
17. Менеджмент : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. – Харків : Право, 2013. – 216 с.
18. Менеджмент : опорный конспект лекций. – Одесса : ОГЭУ, 2002. – 122 с.
19. Методичні вказівки для проведення практичних занять, виконання самостійної та контрольної роботи з навчальної дисципліни «Менеджмент» (для студентів 3–4 курсів денної і заочної форм навчання) / уклад. : О. М. Віноградська, В. С. Шевченко, Н. С. Федоронько. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 109 с.
20. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» № 1165 від 29.10.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/073-menedzhment-bakalavr.pdf>.
21. Орлов А. 21 кейс от проекта HAPPY-PM.COM. [Электронный ресурс]. –Режим доступа : http://happy-pm.com/hpm_cases.pdf.
22. Основи менеджменту / за ред. А. А. Мазараки. – Харків : Фоліо, 2014. – 845 с.

23. Основи менеджменту. Теорія і практика : навч. посіб. / Г. Є. Мошук, І. П. Миколайчук, Ю. І. Палеха та ін. ; за заг. ред. проф. Г. Є. Мошека. – К. : Ліра-К, 2017. – 528 с.

24. Козенков Д. Є. Основи менеджменту : навч. посіб. / Д. Є. Козенков, А. С. Ковзель, К. А. Ковзель. – Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2014. – 176 с.

25. Охріменко А. Г. Основи менеджменту : навч. посіб. / А. Г. Охріменко. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 130 с.

26. Пушкар Р. М. Менеджмент : теорія та практика : підручник / Р. М. Пушкар Н. П. Тарнавська ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 490 с.

27. Словарь практических терминов по менеджменту (182 термина). [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.valnet.ru/m7-30.phtml>.

28. Соболев С. М. Менеджмент : навч.-метод. посіб. для самоств. вивч. дисц. / С. М. Соболев, В. М. Багацький. – К. : КНЕУ, 2005. – 225 с.

29. Стадник В. В. Менеджмент : посібник / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К. : Академвидав, 2003. – 464 с.

30. Стахів О. Г. Основи менеджменту : навч. посіб. / О. Г. Стахів, О. І. Явнюк, В. В. Волощук ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. М. Г. Бойко. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. – 336 с.

31. Тягур Р. С. Словник майбутнього менеджера : навч.-довідк. посіб. / Р. С. Тягур. – Івано-Франківськ: Підприємство «ІНІН», 2009. – 316 с.

32. Шатун В. Т. Основи менеджменту : навч. посіб. / В. Т. Шатун. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376 с.

33. Шкільняк М. М. Менеджмент : навч. посіб. / М. М. Шкільняк, О. Ф. Овсянюк-Бердадіна, Ж. Л. Крисько, І. О. Демків. – Тернопіль : Крок, 2017. – 252 с.

34. Юрик Н. Є. Історія менеджменту : курс лекцій / Н. Є. Юрик. – Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. – 114 с.

Навчальне видання

Автори:

*Проданова Лариса Василівна,
Мильніченко Сергій Михайлович,
Белова Олена Ігорівна,
Руденко Оксана Анатоліївна*

Менеджмент

Навчальний посібник

В авторській редакції

Коректура і комп'ютерна обробка:
Т. В. Костенко, І. І. Василюга
Технічний редактор – Ю. Чабаненко
Верстка – А. Зоря

Підписано до друку 19.12.2019.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Умов. друк. арк. 16,3. Гарнітура BookmanС.
Зам. № 1256. Тираж 300 прим.

Видавець: Чабаненко Ю. А.
Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру видавців
серія ДК № 1898 від 11. 08. 2004 р.
Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашковича, 39
Тел: 0472/56-46-66; 093/788-99-99
E-mail: office@2upost.com

Друк ФОП Чабаненко Ю. А.
Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашковича, 39
Тел: 0472/56-46-66; 093/788-99-99
E-mail: office@2upost.com

